

FIȘA DISCIPLINEI

1. Date despre program

1.1 Instituția de învățământ superior	Universitatea „Ovidius” din Constanța
1.2 Școala doctorală	Școala Doctorală de Teologie
1.3 Domeniul	Teologie
1.4 Ciclu de studii	III/Doctorat
1.5 Anul universitar	2022-2023

2. Date despre disciplină

2.1 Denumirea disciplinei	Sinteza bizantină: mistagogia liturgică și arta eclesială						
2.2 Cod disciplină	SDT 5.9						
2.3 Titularul activităților de curs	Prof.univ.dr. Tucă Nicușor						
2.4 Titularul activităților aplicative	-						
2.5 Anul de studii	I	2.6 Semestrul	I	2.7 Tipul de evaluare	Ex..	2.8 Regimul disciplinei	DCA/DO

* DF – disciplină fundamentală, DD – disciplină în domeniu, DS – disciplină de specialitate, DC – disciplină complementară, DAP – disciplină de aprofundare, DSI – disciplină de sinteză, DCA – disciplină de cunoaștere avansată

** DI – disciplină impusă; DO – disciplină opțională

3. Timpul total estimat (ore pe semestru alocate disciplinei)

3.1 Număr de ore activități directe pe săptămână	2	din care: 3.2 curs	2	3.3 aplicații***	0
3.4 Total ore activități directe pe semestru	24	din care: 3.5 curs	24	3.6 aplicații	0
3.7 Total ore de studiu individual					126
<i>Distribuția fondului de timp</i>					<i>[ore]</i>
Studiul după manual, suport de curs, bibliografie și notițe					35
Documentare suplimentară în bibliotecă, pe platformele electronice de specialitate și pe teren					40
Pregătire seminarii / laboratoare, teme, referate, portofolii și eseuri					32
Tutorial					15
Examinări					4
Alte activități					-
3.8 Total ore pe semestru	150				
3.9 Numărul de credite	6				

*** S - seminar; L - laborator; P - proiect

4. Precondiții (acolo unde este cazul)

4.1 de curriculum	- Cunoștințe aprofundate de Teologie Liturgică - Cunoștințe biblice și patristice
4.2 de competențe	- competențe de operare pe calculator (medii: word, internet explorer)

5. Condiții (acolo unde este cazul)

5.1. de desfășurare a cursului	-Sală curs, retroproiector -Participare activă -Lectura suportului de curs
5.2. de desfășurare a laboratorului /proiectului	-

6. Competențele specifice acumulate

Competențe profesionale	<ul style="list-style-type: none"> • Cunoasterea și acomodarea cu realitatea cultică ortodoxă • Cunoasterea bibliografiei esențiale la această tematică • Identificarea evoluției Anaforalilor liturgice și a Sf. Taine • Evoluția arhitecturii și picturii bizantine • Capacitatea de a stabili interdependențe și corelații, între studiile teologilor români și cele ale teologilor străini
Competențe transversale	<ul style="list-style-type: none"> • Dezvoltarea capacității de comunicare, a asertivității • Cultivarea capacităților creative • Dezvoltarea abilităților de cooperare și munca în echipă • Stimularea interesului pentru profesiunea didactică

7. Rezultatele învățării

Cunoștințe	Rî1 - Știe să definească sursele de documentare pentru diversele subdomenii ale specialității; Rî2 - Utilizează principii și metode avansate pentru explicarea și interpretarea, din perspective multiple, a unor situații/probleme teoretice și practice noi și complexe, specifice Teologiei Liturgice moderne.
Aptitudini	Rî3 - Poate să prelucreze creator informația achiziționată și să-și prezinte rezultatele studiului într-o formă corectă și convingătoare, prin proiecte eligibile.
Responsabilitate și autonomie	Rî4 - Are o atitudine etică și responsabilă în utilizarea domeniului literaturii teologice de specialitate; Rî5 - Dezvoltă proiecte centrate pe creativitate, ca temei al autorealizării.

8. Obiectivele disciplinei (din grila competențelor specifice acumulate)

8.1 Obiectivul general al disciplinei	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Istoria Sfintei Liturghii, prezentată sintetic, dar și interpretarea ei literală și dogmatică, sprijinită pe textele interpreților bizantini; ➤ Înțelegerea semnificației mistico-simbolice și teologice a Dumnezeieștii Liturghii și a Sf. Taine; ➤ Familiarizarea cu cele mai vechi interpretări ale Sf. Liturghii; ➤ Simbolismul arhitecturii și picturii bizantine.
8.2 Obiectivele specifice	<p>Cele două mari direcții de interpretare a Sfintei Liturghii: cea a <i>școlii din Alexandria</i> (caracterizată prin <i>anagorie</i>) și cea a <i>școlii din Antiohia</i> (<i>dominant istorică</i>);</p> <p><i>Sinteza</i> celor două direcții în interpretarea Pr. Dumitru Stăniloae, care printr-o viziune complexă și <i>interdisciplinară</i> asupra Sfintei Liturghii a dat într-un mod original simbolismului tipologic antiohian consistența realismului eshatologic alexandrin;</p> <p>Interpretarea mistagogică și arta eclesială</p>

9. Conținuturi

9.1 Curs	Metode de predare	Număr ore alocate
[1]. Originea anaforalei euharistice; Istoria anaforalilor în diferitele rituri liturgice	Expunere. Explicație Conversație mozaic Cadranle cubului Demonstrație	2
[2]. Semnificația mistico-simbolică și teologică Dumnezeieștii Liturghii		2
[3]. Anaforaua sau rugăciunea Sfintei Jertfe		2
[4]. Canonul Sfintei Jertfe în misa romano-catolică		2
[5]. Partea finală a Sfintei Liturghii		2
[6]. Sfânta Liturghie – izvorul spiritualității ortodoxe		2
[7]. Tainele fundamentale ale Bisericii		2
[8]. Tainele restaurării sufletești		2
[9]. Tainele cu misiuni speciale în Biserică și în lume		2
[10]. Erminia locașului de cult în teologia bizantină		2

asupra Țărilor Române		
[12]. Stilul bizantin în arhitectura bisericească și influența lui asupra întregului spațiu ortodox		2
9.2 Aplicații (seminar/laborator/proiect)	Metode de predare	Număr ore alocate

[1].NU ESTE CAZUL.

Bibliografie:

- [1].Petre Pruteanu, ierom., *Liturghia ortodoxă. Istorie și actualitate*, Ed. Sophia, Buc., 2013. [2].Anagnostopoulos, Stefanos, *Explicarea Dumnezeieștii Liturghii*, Editura Bizantină, București, 2005. [3].Balthasar, Hans Urs von, *Liturgie cosmique*, Paris, 1947.
- [4].Branîște, Pr. Prof. Dr. Ene, *Liturghia –sufletul eternal Ortodoxiei în rugăciune*, vol. I, Sibiu, 2013.
- [5].Idem, *Bucuria sfintitoare a Liturghiei*, vol. III, Sibiu, 2014.
- [6].Idem, *Preoții Tăi, Doamne, se vor îmbrăca întru dreptate*, vol, IV, Sibiu, 2014.
- [7].Necula, Pr. Prof. Dr Nicolae, *Tradiție și înnoire în slujirea liturgică*, vol.1-4, Ed. Trinitas, București, 2014.
- [8].Bornet, René, *Les commentaires byzantins de la divine Liturgie, de VII-e au XV-e siècle*, Paris, 1966. [9].Branîște, Ene, *Explicarea Sfintei Liturghii după Nicolae Cabasila*, teză de doctorat, București, 1943. [10]. Branîște, Ene, *Liturgica generală*, Ed. Inst. Biblic și de Misiune..., București, 1993.
- [11]. Branîște, Ene, *Liturgica specială*, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1985.
- [12]. Cabasila, Nicolae, *Tâlcuirea dumnezeieștii Liturghii*, trad., studiu introductiv și note de Ene Branîște, Teodor Bodogae, Ed. Arhiepiscopiei Bucureștilor, 1989.
- [13]. Gherman I, Arhiepiscopul Constantinopolului, Sfântul, *Tâlcuirea Sfintei Liturghii*, trad. de Nicolae Petrescu, pref. de Pr. Prof. Dr. Nicolae D. Necula, Edit. Mitropolia Oteniei, Craiova, 2005.
- [14]. Ioan din Kronstadt, Sfântul, *Liturghia - Cerul pe pământ*, trad. în rom. de Boris Buzilă, Sibiu, 1996.
- [15]. Maxim Mărturisitorul, Sfântul, *Mistagogia*, trad. rom. de D. Stăniloae, Edit. Inst. Biblic..., București, 2000.
- [16]. Stăniloae, Dumitru, *Spiritualitate și comuniune în Liturgia ortodoxă*, Craiova, 1986, Ed. IBMBOR, București, 2004.
- [17]. Teodor, Episcop de Andida, *Comentar liturgic*, trad. de Pr. Prof. Nicolae Petrescu, Edit. Mitropolia Oteniei, Craiova, 2006.
- [18]. Tuca, Pr. Nicusor, *Valențe teologice în Liturghie și Sfintele Taine*, Constanta, 2014.
- [19]. Vintilescu, Petre, *Liturghierul explicat*, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1972 ș.u.
- [20]. Diac. Ioan I. Ică jr., *De la Dionisie Areopagitul la Simeon al Tesalonicului (integrala comentariilor liturgice bizantine)*, Ed. Deisis, Sibiu, 2011.
- [21]. Louis Ligier, *De la Cine de Jesus a l'Anaphore de l'Eglise*, în *Maison Dieu* 87(1996)
- [22]. Alexander Schmemmann, *Eucharistia - Taina Împărăției*, Bucuresti, 1993.
- [24].Alexandre Schmemmann, *Introducere în Teologia Liturgică*, traducere de ierom. Vasile Bârză, București, Editura Sofia, 2002.
- [25].Alexander Schmemmann, *Liturgical Theology, Theology of Liturgy, and Liturgical Reform*, St. Vladimir's Quarterly 13, 4, (1969).
- [26].Gr. Dix, *The Shape of the Liturgy*, London, 1960
- [26].Νεμαντ Σ. Μιλοσεβιτς, *Η Θεία Ευχαριστία ως κεντρον της Θείας λατρείας*, Θεσσαλονική, 2001.
- [27].Streza Ciprian, *Este Sfântul Vasile cel Mare autorul Liturghiei ce îi poartă numele?*, în vol. omagial "Ale Tale dintru ale Tale", dedicat împlinirii a 60 de ani a ÎPS Laurențiu Streza, Editura Andreiană, Sibiu, 2007.
- [28].N.Tucă, *Opera liturgică a Sfântului Vasile cel Mare*, în rev. „Sfântul Apostol Andrei”, XIV (2010), nr. 1 (ISSN 1454-1823), pp. 202-211.
- [29].Robert Taft, *The Great Entrance (=OCA 200)*, Roma, 1978, p. 53-144, 374-426.
- [30].Sfântul Chiril al Ierusalimului, *Cateheze mistagogice*, în colecția "Izvoarele Ortodoxiei", trad. de Dumitru Fecioru, București, 1943 și 2003.
- [31].Pr. Prof. Petre Vintilescu, *Liturghiile bizantine privite istoric în structura și rânduiala lor*, Tipografia Cărților Bisericești, București, 1943.
- [31].R. Taft, *Istoria Liturghiei Sf. Ioan Gura de Aur*, 6 vol;
Robert, *Ritul bizantin*, trad. Dumitru Vanca și Alin Mehes, Ed. Reîntregirea, Alba-Iulia, 2008.
- [32].Streza, Laurențiu, *Sfintele Taine și ierurgii în viața Bisericii și a credincioșilor*, în "Revista Teologică", nr. 3/1993, p. 3-10.
- [33]. Schultz, Hans-Joachim, *Die Byzantinische Liturgie: vom Werden ihrer Symbolgestalt*, Freiburg im Breisgau, 1964.
- [34].Sava V., „În Biserica Slavei Tale”. *Studii de teologie și spiritualitate liturgică*, vol. I-III, Ed. Doxologia, Iași, 2012.
- [35].Juan MATEOS, *Celebrarea cuvântului în Liturgia Bizantina*, Ed. Renasterea, 2015
- [36].Sfântul Dionisie Areopagitul, *Despre ierarhia bisericească*, Editura Paideia, București, 1996.
- [37]. Vaetisi Atanasia, *Arta de tradiție bizantină în România*,
- [38]. Barnea, Ion, *Arta creștină în România*, vol. I (secolele III-IV), vol. II (secolele VII-III), București, 1979 și 1981.

- ✓ elaborarea unor instrumente eficiente de cunoaștere a personalității;
- ✓ proiectarea și implementarea unor activități, proiecte de cercetare cu scopul aplicării competențelor dobândite în urma studiului disciplinei.

Coroborarea conținuturilor disciplinei cu așteptările reprezentanților comunității, asociațiilor profesionale și angajatori reprezentativi din domeniul aferent programului

10. Evaluare

Tip activitate	10.1 Criterii de evaluare	10.2 Metode de evaluare	10.3 Pondere din nota finală
10.4 Curs	- Volumul si corectitudinea cunostintelor - Rigoarea stiintifica a limbajului - Organizarea continutului	-răspunsurile la /colocviu (evaluare finală).	100%
10.5 Aplicații	-	-	-
10.6 Standard minim de performanță ➤ 50% rezultat dupa insumarea punctajelor ponderate, cf. pct. 10.3			

Director SDT
Pr. Prof.univ.dr. Cotan Claudiu

Data completării,

28.09.2022

Titular activități de curs,
Prof.univ.dr. Tucă Nicușor

Data avizării CSD,

29.09.2022